

Research Paper

The Identification of the Research Malfunctions in Iranian Higher Education System: A Qualitative Analysis of the Views and Experiences of Top Researchers, Experts, and Research Policymakers in Iran

Nahid Kiaie Taleghani¹ , *Hassanreza Zeinabadi², Hamidreza Araštēh³, Hossein Abbasian⁴

1. PhD. Student, Faculty of Management, Kharazmi University, Tehran, Iran.
2. Associate Professor, Faculty of Management, Kharazmi University, Tehran, Iran.
3. Professor, Faculty of Management, Kharazmi University, Tehran, Iran.
4. Assistant Professor, Faculty of Management, Kharazmi University, Tehran, Iran.

Use your device to scan
and read the article online

Citation: Kiaie Taleghani N, Zeinabadi H, Araštēh H, Abbasian H. (2020). [The Identification of the Research Malfunctions in Iranian Higher Education System: A Qualitative Analysis of the Views and Experiences of Top Researchers, Experts, and Research Policymakers in Iran (Persian)]. *Journal Strategic Studies of Public Policy*, 10(34), 36-55.

Received: 20 Dec 2019

Accepted: 27 Jan 2020

Available Online: 01 May 2020

ABSTRACT

The aim of this study was to identify the dysfunctions of research in the Iranian higher education system, qualitatively and by content analysis method. Data were collected through in-depth and semi-structured interviews with 22 top researchers, experts, and policy makers in 2018-2019 using purposive sampling. The validity, portability, reliability, and verifiability of the data were confirmed for the acceptability of the study. Findings showed that the phenomenon of research dysfunctions in the Iranian higher education system take place in the per-research stage by lobbying in justification the project, disregarding the research's needs assessment and not considering the importance of research stakeholders; they take place in the stage of conducting research by disregarding the copyright. Also, lack of supervising the student's work by the professors, methodological inconsistency, reducing the amount of problem analysis, buying and selling articles and dissertations, plagiarism, data fabrication, and data falsification after the research process, take place through weakness in the application of research results, reviewing problems, publication overlap, and poor quality of some journals.

Keywords:

Research, Malfunction, Higher education system

* Corresponding Author:

Nahid Kiaie Taleghani

Address: Faculty of Management, Kharazmi University, Tehran, Iran.

E-mail: std_kiaie@khu.ac.ir

مقاله پژوهشی

شناسایی کژکارکردهای پژوهش در نظام آموزش عالی ایران: تحلیل کیفی دیدگاه‌ها و تجربیات پژوهشگران برتر، خبرگان و سیاست‌گذاران پژوهش در کشور

ناهید کیائی طالقانی^۱، حسن‌رضا زین‌آبادی^۲، حمیدرضا آراسته^۳، حسین عباسیان^۴

۱. دانشجوی دکتری، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

۲. دانشیار، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

۳. استاد، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

۴. استادیار، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

چکیده

تاریخ دریافت: ۲۹ آذر ۱۳۹۸

تاریخ پذیرش: ۷ بهمن ۱۳۹۸

تاریخ انتشار: ۱۲ اردیبهشت ۱۳۹۹

پژوهش حاضر با هدف شناسایی کژکارکردهای پژوهش در نظام آموزش عالی ایران، از نوع کیفی و با روش تحلیل محتوا انجام شده است. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساختاریافته با ۲۲ نفر از پژوهشگران برتر، خبرگان و سیاست‌گذاران پژوهش کشور در سال ۹۸-۱۳۹۷ به روش نمونه‌گیری هدفمند جمع‌آوری شد. قابلیت اعتبار، انتقال‌پذیری، اطمینان و تأییدپذیری داده‌ها برای مقبولیت مطالعه تأیید شد. یافته‌ها نشان داد که پدیده کژکارکردی‌های پژوهش در نظام آموزش عالی ایران در مرحله قبل از پژوهش در قالب لابی‌گری در تعریف پروژه، عدم توجه به نیازسنجی پژوهش و در نظر نگرفتن اهمیت ذی‌نفعان پژوهش؛ در مرحله انجام پژوهش در قالب عدم رعایت مالکیت فکری و معنوی، کم‌کاری استاد در تحقیق دانشجویی، عدم قوام روش‌شناختی، کاهش میزان تحلیل مسائل، خرید و فروش مقاله و پایان‌نامه، سرقت علمی، داده‌سازی و جعل و تحریف داده و در مرحله بعد از انجام فرایند پژوهش در قالب ضعف در کاربردی کردن نتایج پژوهش، مشکلات داوری، هم‌پوشانی انتشارات و کیفیت پایین بعضی مجلات اتفاق می‌افتد.

کلیدواژه‌ها:

علم، سیاست‌گذاری، پژوهش، نظام آموزش عالی

* نویسنده مسئول:

ناهید کیائی طالقانی

نشانی: تهران، دانشگاه خوارزمی، دانشکده مدیریت.

پست الکترونیکی: std_kiaie@khu.ac.ir

مقدمه

ایده پژوهش از آن‌ها بوده، عدم کپی برداری ایده‌ها بدون گفتن نام مرجع و غیره باید آن قدر در آموزش کدهای اخلاقی عمیق و جدی گرفته شود تا کسی به سادگی به فکر شکستن این تابو نباشد.

پژوهش از مراحل انتخاب مسئله، طراحی روش تحقیق، گردآوری اطلاعات، تحلیل و تفسیر اطلاعات و تدوین و انتشار نتایج پژوهش تشکیل شده است؛ بنابراین کژکارکردهای پژوهش ممکن است در هر کدام از مراحل فوق اتفاق افتد که در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره می‌کنیم:

انتخاب نادرست مسئله

انتخاب موضوع تحقیق اولین مرحله در تدوین و اجرای طرح پژوهشی است. باید توجه داشت که انتخاب یک موضوع مناسب تحقیق در یک رشته از علوم، نیاز به آشنایی با اصول، قوانین و نظریه‌های علمی تشکیل‌دهنده آن رشته و شناسایی آخرین پیشرفت‌های آن دارد (سرمد و همکاران، ۱۳۹۴).

کژکارکردی‌های مربوط به انتخاب موضوع پژوهش از عوامل مهم انحراف از دست‌یابی به نتیجه مورد قبول است، چراکه عدم دانش تخصصی و صلاحیت علمی در موضوع مورد پژوهش، از جمله رفتارهای غیرآکادمیک در این حوزه و به عنوان سوء رفتار پژوهشی (مصادیق تخلفات پژوهشی، ۱۳۹۳) محسوب می‌شود.

کاربرد نبودن پژوهش

جهت‌دهی آموزشی، پژوهشی، فناوری و نوآوری به سمت حل مشکلات و رفع نیازهای واقعی و اقتضانات کشور با توجه به آمایش سرزمین و نوآوری در مرزهای دانش برای تحقق مرجعیت علمی از

کارکردگرایان جامعه را نظامی واجد نظم و ترتیب می‌دانند. این دیدگاه مبتنی بر تمثیل ارگانیک بین جامعه و ارگانیسم زنده است. از این منظر، جامعه سیستمی متشکل از اعضا و اجزای بی‌شماری است که هریک باید کارکردهایی خاص را برای بقای کلی سیستم و دیگر اجزا و اعضای آن انجام دهند (خواجه، ۱۳۹۶). اگر دانشگاه را جامعه‌ای کوچک در نظر بگیریم که مانند یک سیستم متشکل از اعضا و اجزایی است که هریک از آن‌ها کارکردهایی خاص از جمله آموزشی، پژوهشی و خدمات اجتماعی (که از کارکردهای اصلی و مهم دانشگاه هستند) دارند، چنانچه در هر یک از این کارکردها اختلالی به وجود آید که موجب کژکارکرد یا ناکارکرد شود، در کل سیستم و هدف و مأموریت اصلی دانشگاه اختلال ایجاد می‌شود. به تعبیر مرتون^۱ هرگونه کژکارکردی^۲، بی‌کارکردی^۳ و کارکردهای غیرهدفمند انحراف از مسیر است و مسئله تلقی می‌شود (ریتزر، ۱۳۸۲).

شکل‌گیری جریان پژوهش در کشور ما اتفاقی مثبت بود، اما برخورد دفاعی و باعجله با موضوع پژوهش و مقاله به عنوان خروجی و محصول پژوهش، موجب شد که در پاسخ به نیاز، روال مستقری برای انجام پژوهش وجود نداشته باشد. اگر محقق با شاخص مهم پاسخ‌گویی به نیاز در عرصه پژوهش وارد شود و در اغنای این نیاز به یک اصل مهم که همان وجود اخلاق در تمام این مراحل است، آگاهی وسیعی داشته باشد، راه بروز کژرفتاری‌ها تا حد زیادی بسته می‌شود. پایبندی به ارزش‌های علم و عالم از قبیل به رسمیت شناختن افرادی که

1. Merton
2. Malfunction
3. Nonfunction

و ناشناخته ماندن آزمودنی‌ها در پژوهش (افشای هویت)، انتشار اسرار و اطلاعات اشخاص یا نهادها بدون اطلاع و مجوز صاحبان حق، افشای عناوین و نتایج فعالیت‌های پژوهشی که جنبه محرمانه دارند (مصادیق تخلفات پژوهشی، ۱۳۹۳)، از مواردی است که بروز کژکارکردی در پژوهش را موجب می‌شود.

سرقت علمی

کپی‌برداری کامل یا بخشی از یافته‌های پژوهشی یا محصولات علمی بدون استناد و ارجاع مناسب به صاحب اثر از جنبه‌های سرقت علمی است (مصادیق تخلفات پژوهشی، ۱۳۹۳).

بر اساس گزارشی که اورانسکی^۴ در ۲۵ اکتبر سال ۲۰۱۸ در پایگاه اطلاع‌رسانی science اعلام کرد، کشورهایی که بیشترین نسبت مقالات جمع‌آوری‌شده^۵ را از کل مقالات داشتند، به ازای هر ده هزار مقاله به شرح تصویر شماره ۱ نمایش داده شد.

کشورهای ایران و رومانی در صدر جدول دیده می‌شوند؛ البته از نظر تعداد مطلق مقالاتی که پس از انتشار جمع‌آوری شدند^۶، کشورهای آمریکا و چین همچنان در صدر هستند. در میان کشورهایی که از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۶ حداقل صد هزار مقاله منتشر کرده‌اند، ایران در صدر تعداد مقالات جمع‌آوری‌شده قرار دارد که این آمار را بنیاد ملی علوم آمریکا با استفاده از تعداد مقالات منتشرشده محاسبه کرده است. این آمار تنها شامل مقالات منتشرشده در زبان انگلیسی است که اگر شامل مقالات منتشرشده در

راهبردهای کلان توسعه علم و فناوری کشور است که در سند نقشه جامع علمی کشور به‌صراحت به آن اشاره شده است.

با وجود اهمیت اثربخشی پژوهش‌ها شواهد حاکی از آن است که در مجموع، این پژوهش‌ها در توسعه جامعه، اثربخشی بسیار ضعیفی داشته‌اند.

گردآوری نادرست اطلاعات

جمع‌آوری اطلاعات یکی از بخش‌های اصلی هر کار پژوهشی است. جمع‌آوری داده‌های واقعی، انتخاب مناسب جامعه نمونه، حفظ اطلاعات شخصی افراد، دادن اطلاعات کامل در مورد پژوهش و آسیب‌زدن به آزمودنی‌ها از جمله مواردی است که پژوهشگر باید رعایت کند. نمونه‌هایی از کژکارکردها در مرحله گردآوری اطلاعات (مصادیق تخلفات پژوهشی، ۱۳۹۳) به شرح زیر است:

- ساخت، ثبت و انتشار داده‌ها یا نتایج یک پژوهش یا محصول علمی به صورتی که تمام یا بخشی از داده‌ها یا نتایج مذکور اصلاً وجود نداشته یا غیرواقعی باشد.

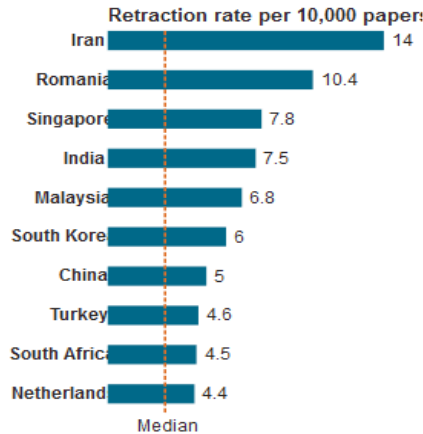
- دست‌کاری یا حذف عمدی کامل یا بخشی از داده‌ها، مراحل، روش‌ها، تجهیزات و مواد استفاده‌شده در مطالعه و پژوهش به صورتی که با داده و یافته‌های واقعی متفاوت باشد.

عدم رعایت حقوق آزمودنی‌ها

عدم رعایت سلامت، ایمنی، ضوابط و استانداردهای لازم برای حفاظت و آسایش آزمودنی‌ها در حین پژوهش به بهانه پیشرفت علم و منافع جامعه، اجبار آزمودنی‌ها برای مشارکت در پژوهش، عدم رعایت حریم خصوصی آزمودنی‌ها، عدم رعایت رازداری

4. Oransky
5. Retractions Paper
6. Retractions Per Paper Published

Countries with the highest retraction rates

تصویر ۱. کشورها با بیشترین نسبت تقلب

شود؛ بنابراین این پژوهش با رهیافت کیفی و به شیوه تحلیل محتوا، کژکارکردهای پژوهش در نظام آموزش عالی ایران را بررسی و تحلیل آن را مدنظر قرار داده است.

۱. ادبیات موضوع

شریفی و همکاران (۱۳۹۵)، در تحقیق خود بیان کرده‌اند که رعایت اصول و رفتارهای اخلاقی در انجام و انتشار پژوهش یکی از عوامل اصلی اعتماد به یافته‌های آن است. نادیده گرفتن اصول اخلاق در پژوهش، آگاهانه یا ناآگاهانه، موجب افت اعتبار علمی یافته‌های پژوهشی است و روند تولید علم را با مشکل مواجه می‌سازد.

جمالی و شفیع‌زاده (۱۳۹۱) در تحقیق خود از دانشگاه‌ها به عنوان نهادی متفکر و منبع عظیم علمی و فرهنگی جامعه یاد کرده‌اند که باید رویکرد

زبان ملی فارسی باشد، نرخ می‌تواند تغییر کند.^۷ بر اساس آمار و نتایج تحقیقات مختلف، تخلفات گسترده در حوزه پژوهش اعم از تحقیقات غیر کاربردی، داده‌سازی، سرقت علمی، بی‌توجهی به حقوق ذی‌نفعان پژوهش، سیاسی‌کاری در فرایند داوری و انتشار آثار علمی به‌وفور در آموزش عالی ایران یافت می‌شود (مطلبی‌فرد، ۱۳۹۵).

تحقیق حاضر سعی دارد نگاهی عمیق‌تر و دقیق‌تر به موضوع پژوهش داشته باشد؛ چرا که کژکارکردی‌های پژوهش در نظام آموزش عالی، تنها به انتخاب نادرست مسئله، سرقت علمی و موضوع انتشار آن محدود نمی‌شود، بلکه دارای ابعاد گوناگونی است و شناسایی این پدیده می‌تواند برای سیاست‌گذاران و متخصصان امر پژوهش مفید واقع

7. doi:10.1126/science.aav8384

استادان به انجام کارهای علمی و تحقیقاتی، ضعف مفرط فرهنگ پژوهش و رواج سطحی‌نگری و تأکید آموزش عالی بر یاددهی به جای پژوهش، تکیه بر اعتبارات دولتی و عدم استقلال دانشگاه‌ها و غیره روبه‌رو می‌داند.

تصویب و اجرای طرح‌های پژوهشی در دانشگاه‌ها و سازمان‌های اجرایی وابسته به قوانین، آیین‌نامه‌ها و مقرراتی است که بعضاً بسیار دست و پا گیرند و باید به شکل استاندارد و قابل اجرا تعریف شوند تا امر پژوهش در دانشگاه‌ها و سازمان‌های اجرایی تسهیل شود. برآورد نیازها، رفع مشکلات جامعه و ایجاد رفاه نسبی و عمومی در کشور باید در پروژه‌های تحقیقاتی کشور مدنظر باشد و میزان وصول آن مورد ارزیابی و سنجش قرار گیرد (ترشیزی و نوبخت، ۱۳۸۶).

لیال فیلهو دلیو و همکاران (۲۰۱۸) در تحقیق خود بیان کرده‌اند که در صورت عدم جهت‌گیری مناسب برای فعالیت‌های پژوهشی در دانشگاه شاهد اقدامات پراکنده و بدون هم‌افزایی خواهیم بود. **گیلبرت و دنیسن (۲۰۰۳)** در تحقیقی که با هدف بررسی افزایش آگاهی از سوء رفتار تحقیق انجام داده‌اند، دریافتند که سوء رفتار تحقیق اعتبار گروه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی را به خطر می‌اندازد، اعتماد عمومی به جامعه علمی را کاهش می‌دهد و می‌تواند پیشرفت دانش پزشکی را متوقف کند. **تیتاس و همکاران (۲۰۰۸)** در مقاله خود با عنوان بازسازی سلامت تحقیق گفته‌اند که سوء رفتار تحقیق نام نیک هر مؤسسه را به خطر می‌اندازد.

ساکس و رنی (۲۰۰۶) در تحقیق خود بیان کرده‌اند که ادبیات علمی سابقه‌ای است برای جست‌وجوی حقیقت و انتشار اطلاعات تقلبی این جست‌وجو را منحرف می‌کند. جامعه علمی موظف

علمی‌نگر را به عنوان تفکر غالب حاکم کند و در جهت کاربردی کردن تحقیقات بکوشند.

شریفی (۱۳۸۲) رشد علمی کشور در سال‌های اخیر از نظر تعداد مقالات منتشرشده در رشته‌های مختلف علمی حتی در سطح بین‌المللی را چشمگیر دانسته، اما بیان کرده است که هرچه کیفیت علمی پژوهش‌ها بیشتر باشد، آن پژوهش‌ها در پیشبرد و نیز کاربست علم مؤثرترند. از سوی دیگر، کیفیت پایین پژوهش می‌تواند آثاری منفی داشته باشد و به نتیجه‌گیری‌های نادرست منجر شود.

طایفی (۱۳۷۸) در تحقیق خود به ضعف منش فرهنگی در انگیزه‌های تحقیقی و فعالیت‌های علمی و فنی در کشور در تشویق و تقدیر از خلاقیت‌ها، تسهیل در ثبت یافته‌ها و نوآوری‌ها و اختراعات، تسریع در فرایند پیشنهاد، تصویب و حمایت مالی برای اجرای طرح‌های تحقیقاتی اعم از بنیادی یا کاربردی اشاره دارد.

پاول (۲۰۱۲) معتقد است که سیاست‌گذاران، مؤسسات آموزش عالی را به عنوان موتورهای اقتصادی برای تضمین تولید دانش از طریق تحقیق و نوآوری و آموزش مداوم نیروی کار شناخته‌اند. برای کشورها ضروری است که سطح مهارت‌ها در آموزش عالی افزایش یابد تا پایگاه تحقیقات رقابتی در سطح جهان حفظ شود و انتشار دانش به نفع جامعه گسترش پیدا کند.

فضل‌الهی (۱۳۹۱) ساختار تحقیقاتی دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی و پژوهشی را با دشواری‌هایی از جمله عدم تناسب نظام اداری با نظام پژوهشی، استقرار مقررات انعطاف‌ناپذیر، عهده‌داری نظارت به جای هدایت توسط آموزش عالی، آموزش‌محوری به جای پژوهش‌محوری و تولید علم، موظف نبودن

تعداد مشارکت‌کنندگان به ۲۲ نفر رسید که از بین آن‌ها ۱۱ نفر جزء سیاست‌گذاران و صاحب‌نظران در حوزه پژوهش، ۳ نفر از معاونان پژوهشی دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها و ۸ نفر از اعضای هیئت‌علمی فعال در امر پژوهش بودند. با انجام مصاحبه‌های عمیق و با طرح این سؤال که ابعاد و مؤلفه‌های کژکارکردهای پژوهش در نظام آموزش عالی ایران کدام‌اند، به بررسی دقیق این پدیده پرداخته شد. با پیاده‌سازی کامل مصاحبه‌ها و مقایسه مداوم داده‌ها، مفاهیم از درون آن‌ها خارج و در قالب مقوله‌ها دسته‌بندی شد. برای آنکه وقایع، ایده‌ها و رویدادهای مشابه در یک واحد یا یک دسته گروه‌بندی شوند، مفهوم‌سازی که همان انتخاب یک نام برای هر رویداد یا اتفاق است، با کاوش عمیق در یک جمله، سطر، پاراگراف و صفحه انجام و به هر کدام از آن‌ها یک مفهوم یا کد الصاق شد. در مجموع، ۶۷ کد باز اولیه استخراج شد و در کدگذاری ثانویه با مقایسه مفاهیم، موارد مشابه و مشترک در قالب مقوله‌های واحد قرار گرفت؛ بنابراین داده‌ها (کدها - مفاهیم) در قالب ۵۳ کد نهایی نمایش داده شد. اطلاعات اولیه مشارکت‌کنندگان در پژوهش در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

روش تحلیل محتوای کیفی (استقرایی) روشی است که در آن پژوهشگر بدون متأثر بودن از نظریه یا چارچوب نظری از پیش تعیین شده به طور مستقیم به تحلیل متن می‌پردازد. هدف ارائه توصیفی دقیق پیرامون یک موضوع است. در این راستا برای تحلیل داده‌های به‌دست آمده در بخش اول تحقیق از روش کدگذاری استفاده شده است که نوعی راهبرد تقلیل و تحلیل داده‌هاست که در چارچوب آن داده‌های کیفی، تلخیص، طبقه‌بندی و مقوله‌بندی می‌شوند. تجزیه و تحلیل اطلاعات به‌دست‌آمده بر مبنای شیوه کار در راهبرد مذکور و به صورت کدگذاری

است به مردم هشدار دهد که از مقاله حاوی اطلاعات تقلب استفاده نکنند تا از استناد ناخواسته به آن جلوگیری شود. آن‌ها وظیفه دیگر جامعه علمی را در این می‌دانند که درستی سایر مقالات منتشر شده مؤلف یک مقاله تقلبی را بررسی کنند.

۲. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کیفی و با روش تحلیل محتوا انجام شد. روش‌شناسی کیفی به محقق اجازه می‌دهد تا به داده‌ها نزدیک شود و از آن طریق جنبه‌های تحلیلی^۸ و مفهومی^۹ تبیین را از خود داده‌ها به دست آورد.

در این پژوهش با توجه به مفروضات اساسی و زیربنایی رویکرد کیفی در پژوهش، تعداد نمونه‌ها پیش از اجرای تحقیق تعیین نشد و فرایند نمونه‌گیری تا زمانی ادامه پیدا کرد که به نوعی اشباع اطلاعاتی حاصل شد. به روش نمونه‌گیری هدفمند مورد استثنائی و مورد نوعی، تعدادی از صاحب‌نظران در حوزه پژوهش انتخاب و سپس از طریق نمونه‌گیری گلوله برفی، تعداد بیشتری از اطلاع‌رسان‌ها گزینش شدند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساختاریافته جمع‌آوری شد. مشارکت‌کنندگان پژوهش شامل سیاست‌گذاران، صاحب‌نظران و مطلعان کلیدی حوزه پژوهش در دانشگاه‌های دولتی اعم از اعضای هیئت‌علمی فعال و مشهور در امر پژوهش (پژوهشگران برتر ملی و دانشگاهی)، معاونان پژوهشی دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های دولتی، مدیران و تصمیم‌سازان حوزه پژوهش در ستاد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و مدیران مرتبط با مبحث تخلفات علمی و دانشگاهی بودند.

8. Analytical

9. Conceptual

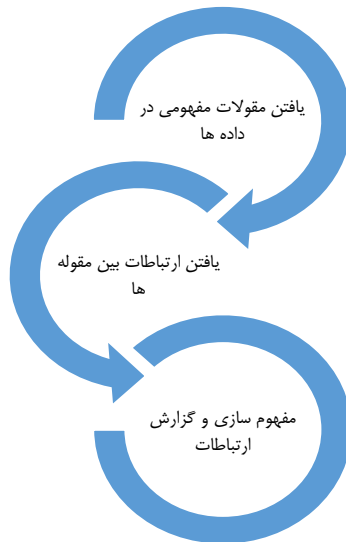
جدول ۱. مشارکت‌کنندگان در پژوهش

شماره مصاحبه	سمت سازمانی / سوابق اجرایی مشارکت‌کنندگان
۱۱	رئیس پژوهشگاه
۲۲	عضو هیئت‌علمی دانشگاه تهران
۱	معاون پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (سابق)
۱۸	رئیس مؤسسه پژوهشی
۱۹	عضو هیئت‌علمی دانشگاه خوارزمی
۴	عضو هیئت‌علمی دانشگاه تربیت مدرس
۱۴	نخستین دانشمند بین‌المللی ایران در شاخه علوم اجتماعی
۲	پژوهشگر برتر سال ۱۳۹۵
۹	و پژوهشگر برتر سال ۹۳
۳	عضو هیئت‌علمی دانشگاه تهران
۷	معاون پژوهشی پژوهشگاه
۵	معاون پژوهشی پژوهشگاه
۱۵	مسئول هماهنگی هیئت‌های انتظامی اعضای هیئت‌علمی
۱۶	پژوهشگر برتر استان البرز در سال ۱۳۹۴
۱۳	رئیس سابق شهرک علمی و فناوری اصفهان
۲۱	عضو هیئت‌علمی مؤسسه پژوهشی
۲۰	معاون پژوهشی دانشگاه
۱۷	عضو هیئت‌علمی مؤسسه پژوهشی
۶	معاون مرکز نظارت و ارزیابی آموزش عالی
۱۰	مشاور رئیس مرکز در امور هیئت‌های ممیزه
۸	عضو هیئت‌علمی دانشگاه تربیت مدرس
۱۲	همکار طرح نظارت و ارزیابی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

باز^{۱۰} و کدگذاری محوری^{۱۱} صورت گرفت. منظور از کدگذاری فنونی هستند که استراوس و کوربین (۱۹۹۸) پیشنهاد کرده‌اند و شامل خرد کردن داده‌های برآمده از مصاحبه و یادداشت‌های ایجاد مفاهیم و مقوله‌ها و در کنار هم قراردادن مقوله‌ها به شکلی است که به‌وضوح ارتباط بین مقوله‌ها با

باز^{۱۰} و کدگذاری محوری^{۱۱} صورت گرفت. منظور از کدگذاری فنونی هستند که استراوس و کوربین

10. Open coding
11. Axial coding

تصویر ۲. مدل مفهومی پژوهش

هم‌دیگر را توجیه کند.

آن‌ها (مقولات فرعی) و درنهایت مفهوم‌سازی آن (مقولات کلی) به شرح تصویر شماره ۲ است.

چهار معیار برای اطمینان و مقبولیت مطالعات کیفی توسط گوبا و لینکن ۱۲ (۱۹۸۹) پیشنهاد شده است که عبارت‌اند از: قابلیت اعتبار، قابلیت انتقال‌پذیری، قابلیت اطمینان و تأییدپذیری. قابلیت اعتبار داده‌ها با روش بازبینی توسط استاد راهنما و همچنین با استفاده از تکنیک مثلث‌سازی ارزیابی شد و از منابع سه‌گانه داده‌ها شامل پژوهشگران برتر، سیاست‌گذاران و متخصصان آموزش عالی و معاونان پژوهشی دانشگاه‌ها مصاحبه به عمل آمد تا دیدگاه‌های مختلف بررسی شده و داده‌هایی جامع‌تر و عمیق‌تر در خصوص کژکارکردهای پژوهش در نظام آموزش عالی حاصل شود. در این پژوهش استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و تلاش برای دستیابی

کدبندی باز در دو مرحله کدبندی اولیه و کدبندی ثانویه صورت می‌گیرد. کدبندی اولیه می‌تواند با کدگذاری سطر به سطر، عبارت به عبارت یا پاراگراف به پاراگراف داده‌ها انجام شود. به هر کدام از آن‌ها یک مفهوم یا کد الصاق می‌شود. در کدگذاری ثانویه با مقایسه مفاهیم، موارد مشابه و مشترک در قالب مقوله‌ای واحد قرار می‌گیرد؛ بنابراین انبوه داده‌ها (کدها - مفاهیم) به تعداد مشخص و محدودی از مقوله‌های عمده کاهش می‌یابد، سپس این مقوله‌ها در کنار یکدیگر قرار گرفته و به هم ارتباط می‌یابند (محمدپور، ۱۳۹۲: ۱۰۱).

چارچوب مفهومی پژوهش مبتنی بر تجزیه و تحلیل اطلاعات به‌دست‌آمده از مصاحبه است که شامل استخراج کدها- مفاهیم و یافتن ارتباط بین

فرایند تولید علم در آموزش عالی ایران وجود دارد، در ابعادی اتفاق می‌افتد که در ادامه به آن اشاره می‌شود:

۱. عدم توجه به نیازسنجی پژوهش: نیازسنجی پژوهش مقدم بر پژوهش است. رفع نیازهای واقعی و اقتضات کشور از راهبردهای کلان توسعه علم و فناوری است. تأمین نیازهای علمی کشور نیز بر عهده دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی و پژوهشی است؛ اما ناهماهنگی پژوهش‌ها با نیازهای کاربردی و نظری کشور از کژکارکردهای پژوهش در نظام آموزش عالی کشور است، چراکه نظام پژوهش و تحقیق مبتنی بر نیاز کشور نیست. مشارکت‌کننده شماره ۲۰ اظهار می‌کند: «رشد آموزش عالی کشورمان متناسب با نیاز کشور اتفاق نیفتاده است، به همین دلیل در دوران تحصیلات تکمیلی متناسب با نیاز کشور در حوزه‌های علمی و تحقیقاتی، پروژه تعریف نمی‌شود».

۲. لابی‌گری در تعریف پروژه: مشکلات صنعت که به صورت پروژه تعریف می‌شود و جزو طرح‌های علمی خوب است، معمولاً در دست مدیران است و چون روحیه هیئت علمی با رانت‌خواری همخوانی ندارد، این پروژه‌ها به افراد بر اساس رابطه داده می‌شود، نه بر اساس شایستگی آنان. به گفته مشارکت‌کننده شماره ۹ «چون محقق واقعی به دنبال مسائل واقعی در مکان واقعی نمی‌رود، نتیجه این می‌شود که ۲ نفر با هم لابی می‌کنند و پروژه‌ای تعریف می‌کنند و درصدی می‌گیرند و یک جورهایی مافیایی دارند».

۳. در نظر نگرفتن اهمیت ذی‌نفعان پژوهش: ارتباط‌سازنده با ذی‌نفعان پژوهش و مشارکت دادن آن‌ها در پژوهش موجب می‌شود که مخاطب نهایی

به داده‌های غنی، امکان انتقال‌پذیری یافته‌های پژوهش را افزایش می‌دهد. نحوه گردآوری داده‌ها از طریق مصاحبه‌های دقیق بود و ضمن درگیری طولانی‌مدت با داده‌ها، دسته‌بندی و مفهوم‌سازی آن‌ها انجام شد تا معیار تأییدپذیری نیز رعایت شود. برای قابلیت اطمینان نیز به درصد توافق کدگذاری داخلی^{۱۳} توجه شد؛ به این معنا که یک مصاحبه در اختیار دو نفر قرار گرفت تا میزان توافق آن‌ها در کدگذاری به دست آید. این موضوع برای تعدادی از مصاحبه‌ها انجام شد و توافق داخلی بیش از ۷۰ درصد به دست آمد.

۳. یافته‌های پژوهش

بر اساس تجزیه و تحلیل مصاحبه‌های انجام شده، داده‌ها (کدها - مفاهیم) در قالب ۵۳ کد نهایی نمایش داده شد. نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که رویدادها یا اتفاقاتی که کژکارکردهای پژوهش در نظام آموزش عالی ایران محسوب می‌شوند، در قالب ۳ مقوله کلی و ۱۳ مقوله فرعی به شرح **جدول شماره ۲** ارائه شده‌اند.

در ادامه، تشریح هر یک از کژکارکردهای پژوهش در نظام آموزش عالی ایران با ذکر نقل‌قول‌هایی از مشارکت‌کنندگان آورده شده است.

۳-۱. کژکارکردی قبل از فرایند پژوهش (تولید علم)

برای تولید و عرضه اثر علمی چند مرحله طی می‌شود؛ اولین مرحله، مرحله پیش از تولید است که انگیزه پژوهش شکل می‌گیرد و نیاز پژوهش‌شناسایی می‌شود. کژکارکردی‌هایی که قبل از

13. Intercode Agreement

جدول ۲. مقوله‌های حاصل از کدگذاری

مقوله کلی	مقوله فرعی
کژکارکردی قبل از فرایند تولید	لایبی‌گری در تعریف پروژه عدم توجه به نیازسنجی پژوهش در نظر نگرفتن اهمیت ذی‌نفعان پژوهش
کژکارکردی فرایند تولید	عدم رعایت مالکیت فکری و معنوی کم‌کاری استاد در تحقیق دانشجویی عدم قوام روش شناختی کاهش میزان تحلیل مسائل خرید و فروش مقاله و پایان‌نامه سرقت علمی داده‌سازی، جعل و تحریف داده ضعف در کاربردی کردن نتایج پژوهش
کژکارکردی بعد از فرایند تولید	مشکلات داوری هم‌پوشانی انتشارات و کیفیت پایین برخی مجلات

۲-۳. کژکارکردی در فرایند پژوهش (تولید علم)

همان‌طور که قبلاً اشاره شد، برای تولید و عرضه اثر علمی چند مرحله طی می‌شود. مرحله اول که پیش از تولید است و در آن انگیزه پژوهش شکل می‌گیرد و نیاز پژوهش شناسایی می‌شود و ... مرحله دوم که در این بخش به آن پرداخته می‌شود، مرحله انجام پژوهش یا تولید علم است. کژکارکردهایی در مرحله انجام پژوهش اتفاق می‌افتد که در ادامه به بیان آن‌ها می‌پردازیم.

۱. عدم رعایت مالکیت فکری و معنوی: قانون برای هر شخصی که فعالیت فکری و ذهنی در زمینه‌های مختلف

به خروجی توجه کند و آن را به کار برد و پژوهشگر به موضوع کیفیت پژوهش توجهی هرچه بیشتر نشان دهد؛ اما متأسفانه این موضوع در کشور ما آموزش داده نمی‌شود و چون پژوهشگر با صنعت و جامعه ارتباط ندارد، از دقت، آگاهی و مهارت کافی برای فرموله کردن نتایج پژوهش و ارائه کاربست آن برخوردار نیست. مشارکت‌کننده شماره ۱۳ از اهمیت اثرگذاری پژوهش می‌گوید: «پژوهشگر از ابتدا باید بداند در کدام حوزه انتظار اثرگذاری از تحقیقش دارد؟ و بعد از آن باید فکر کند که پیام یک تحقیق خوب را متناسب با مخاطبش به دست ذی‌نفعان برساند».

به قدم با دانش آموز پیش می‌رود، خیلی بهتر از کپی کردن بدون نوشتن آدرس‌های ارجاع است. به گفته مشارکت‌کننده شماره ۵ «افرادی که وارد دانشگاه می‌شوند، میزان تحلیلشان بسیار پایین‌تر از افرادی است که قبلاً وارد دانشگاه شده‌اند. میزان علاقه افراد به اینکه بیشتر فکر کنند، کم شده است. این موضوع برمی‌گردد به نظام آموزش و پرورش».

۵. خرید و فروش مقاله و پایان‌نامه: معضل جدی خرید و فروش مقاله و پایان‌نامه با افزایش ظرفیت دانشگاه‌ها در مقاطع تحصیلات تکمیلی به عضویت از پیکره علمی کشور تبدیل شده است. مشارکت‌کننده شماره ۲ معتقد است: «پژوهش اصل، درّی گران‌بهاست که خودش ارزشش را نشان می‌دهد و اگر پژوهشی اصل باشد، خرید و فروش نمی‌شود؛ اما مشارکت‌کننده شماره ۱۳ می‌گوید: «دانشجو ممکن است مقاله اورجینال بنویسد و اعلام کند که حاضر است مقاله‌اش را بفروشد که در این صورت خیلی سخت می‌شود این تقلب را کشف کرد».

۶. سرقت علمی: وقتی از آثار دیگران استفاده می‌شود، قوانین و استانداردهایی برای استناد و اذعان به آثار استفاده‌شده وجود دارد. استفاده از منابع و عدم استناد به آن‌ها یا استناد ناقص به آن‌ها و تخلف از قانون حق کپی‌رایت، از مصادیق سرقت علمی است. در سال‌های اخیر مشاهده شده است که متأسفانه حتی برخی از اساتید و بزرگان علم ایران نیز به صورت خواسته یا ناخواسته درگیر این رویداد شده‌اند و اعتبار علمی چندین ساله آن‌ها زیر سوال رفته است. از نظر مشارکت‌کننده شماره ۱۲ نوعی از تقلب وجود دارد که «پژوهشگران یک سری تحقیق‌هایی را آماده دارند و می‌خواهند به خورد صنعت بدهند؛ یعنی فرقی ندارد مشتری کیست؟ همان نتیجه تحقیق را به همه ارائه می‌دهند».

هنری، صنعتی، علمی و ادبی داشته باشد، حقوقی را در نظر می‌گیرد که به حقوق این دسته از افراد، حقوق مالکیت فکری یا معنوی گفته می‌شود. مشارکت‌کننده شماره ۷ معتقد است: «در کشور ما نظام مالکیت فکری و نظام حمایت از آثار ادبی و هنری^{۱۴} مشکل دارد و در بحث کژکار کردی‌ها تأثیر دارند».

۲. کم‌کاری استاد در تحقیق دانشجویی: اگر استاد راهنما وظیفه‌اش را درست انجام دهد، از دانشجو مراقبت کند، در جریان پژوهش دانشجو قرار گیرد، پیشرفت کارش را ملاحظه کند و مقاله‌ای را که دانشجو می‌نویسد، به دقت مرور کند، حتماً نتیجه‌اش انجام پژوهش باکیفیت و به دور از تقلب خواهد بود. مشارکت‌کننده شماره ۱۱ سؤال می‌کند: «آیا دانشجویی که در پژوهش شرکت می‌کند، حقی دارد؟ متأسفانه دانشجو یک شنونده محض است و حقی برای خود احساس نمی‌کند که من هم به عنوان مشتری حقی دارم».

۳. عدم قوام روش‌شناختی: روش علمی مجموع فعالیت‌هایی است که پژوهشگر را به علم یعنی قوانین واقعیت، رهبری می‌کند. روش‌شناسی وسیله‌ای است که هر پژوهشگر را از گمراهی و کج‌اندیشی باز می‌دارد و او را در رسیدن به حقیقت یاری می‌کند. برخی از ضعف‌ها در کار علمی مشهود نیست؛ مثل پژوهش‌هایی که قوام روش‌شناختی نداشته باشند. به قول مشارکت‌کننده شماره ۱۷ «دانشجوی دکتری در صورت ضعف در تکنیک صفر تا صد کارش را خودش انجام نمی‌دهد».

۴. کاهش میزان تحلیل مسائل: در نظام آموزش و پرورش انجام کار تحقیقاتی مد شده است، ولی توجه ندارند که یک کار تحقیقاتی کوچک که معلم قدم

14. Copyright

۲. مشکلات داوری: هم‌زمان با افزایش تعداد مجلات علمی، داوری برای تضمین کیفیت مجلات و مقالات نقش مهمی را ایفا می‌کند. داوری ناقص و ضعیف نه‌تنها به بهبود کیفیت انتشارات علمی منجر نمی‌شود، بلکه موجب تولید و انتشار آثار علمی ضعیف و فاقد اعتبار می‌شود. به بیان مشارکت‌کننده شماره ۹ «در بحث داوری هم مشکل داریم. تصور کنید طرحی پذیرفته و انجام شد و می‌خواهیم مقاله‌ای از پژوهش انجام شده چاپ کنیم، چقدر اطمینان است که داوری علمی و درست و سالم و بدون تعصب^{۱۵} انجام شود؟».

۳. هم‌پوشانی انتشارات و کیفیت پایین برخی مجلات: در مواردی پژوهشگر داده‌های مقاله پیشین خود را با اندکی تغییر در متن در مقاله‌ای با عنوان جدید به چاپ می‌رساند. مواردی هم مقاله‌ای به صورت کامل یا با مشابهت بالا در بیش از یک مجله چاپ می‌شود. به بیان مشارکت‌کننده شماره ۳ «هدفمان رساندن اطلاعات علمی پژوهش به فرد یا افراد علمی نیست، بلکه می‌خواهیم از پژوهشمان یک ویتترین برند شخصی درست کنیم».

امروزه شاهد رشد تبلیغاتی مجلاتی هستیم که ادعا می‌کنند مجله علمی معتبری هستند و مقالات علمی محققان را چاپ می‌کنند. باید قبل از هر اقدامی هوشیار بود و کیفیت مجلات را سنجید.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

سرعت رشد تولید مقالات علمی در ایران که از سال‌های ابتدایی دهه ۸۰ به واسطه در نظر گرفتن جایزه برای نوشتن مقالات علمی بین‌المللی شروع شد، بیانگر افزایش مطالعه و پژوهش‌های کمی و

داده‌سازی، جعل و تحریف داده: ساختن داده‌ها و نتایج پژوهش به شکل تقلبی را جعل داده و دست‌کاری مواد، وسایل و فرایند پژوهش یا تغییر و حذف داده‌ها و نتایج پژوهش را به نحوی که با نتایج واقعی پژوهش متفاوت باشد، جعل داده می‌گویند. مشارکت‌کننده شماره ۱۴ می‌گوید: «در پیمایشی از پژوهشگران خارجی پرسیدند چرا به مقاله‌های ایرانی مثلاً در حوزه پزشکی استناد نمی‌کنید؟ یکی از دلایلشان این بود که ما اعتماد نداریم چون ممکن است داده‌سازی شده باشد».

۳-۳. کژکارکردی پس از فرایند پژوهش (تولید علم)

گفته شد که در مرحله انجام پژوهش فرایندی اتفاق می‌افتد و افرادی درگیر می‌شوند. این مرحله منجر به یک خروجی می‌شود که مرحله پس از تولید است و ممکن است مثل پژوهش‌های دانشگاهی مقاله و کتاب باشد یا همانند پژوهش‌هایی که برای صنعت انجام می‌شود، در قالب گزارشی ارائه شود و ... در این مرحله از پژوهش نیز کژکارکردی‌هایی اتفاق می‌افتد که به آن‌ها اشاره می‌شود:

۱. ضعف در کاربردی کردن نتایج پژوهش: کاربردی کردن پژوهش‌های دانشگاهی در صنایع و ارتباط بیشتر بخش تولید با مراکز تحقیقاتی، زیرساخت توسعه دانش‌بنیان است که به کارآفرینی و تولید ثروت منجر می‌شود. پژوهشگر باید بتواند نتیجه تحقیقش را برای مخاطبان مختلف دسته‌بندی کند. مشارکت‌کننده شماره ۲ نیز در خصوص اثرگذاری نتایج پژوهش می‌گوید: «محقق به‌تنهایی نمی‌تواند نتیجه کارش را نشان دهد، چون سیستمی باید باشد که نتایج این پژوهش‌ها آنجا منعکس و آثارش بیان شود تا مردم بتوانند اثر آن پژوهش را در زندگی‌شان ببینند»

15. Bias

پژوهش، از جمله سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان حوزه پژوهش کشور، پژوهشگران برتر و صاحب‌نظران به بررسی این پدیده پرداخت و با پیاده‌سازی کامل مصاحبه‌ها و مقایسه مداوم داده‌ها، مفاهیم درون آن‌ها را خارج و در قالب مقوله‌ها دسته‌بندی کرد. در مجموع، پدیده در قالب ۱۳ مقوله فرعی و با تحلیل و تقلیل مقوله‌ها با ۳ مقوله کلی مشخص شد. بر اساس داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه می‌توان بیان کرد که کژکارکردهای پژوهش ممکن است در هر یک از سه مرحله قبل، حین و بعد از انجام آن شکل بگیرد. این کژکارکردها در مرحله قبل از پژوهش در قالب عدم توجه به نیازسنجی پژوهش، لابی‌گری در تعریف پروژه، در نظر نگرفتن اهمیت ذی‌نفعان پژوهش؛ در مرحله انجام فرایند پژوهش در قالب عدم رعایت مالکیت فکری و معنوی، کم‌کاری استاد در تحقیق دانشجویی، عدم قوام روش‌شناختی، کاهش میزان تحلیل مسائل، خرید و فروش مقاله و پایان‌نامه، سرقت علمی و داده‌سازی، جعل و تحریف داده و در مرحله بعد از انجام پژوهش در قالب ضعف در کاربردی کردن نتایج پژوهش، مشکلات داوری و هم‌پوشانی انتشارات و کیفیت پایین برخی مجلات ممکن است اتفاق بیفتد.

نیازسنجی پژوهش و تعیین اولویت‌ها در بین پروژه‌های تحقیقاتی از اهمیت بسزایی برخوردار است، اما بر اساس نتایج تحقیقات **ارفع بلوچی و همکاران (۱۳۹۰)**، امروزه علی‌رغم نقش بسزایی که نیازسنجی پژوهشی در تبیین و پیشبرد سطح وسیع و متنوعی از فعالیت‌های علمی، پژوهشی و آموزشی دارد، این موضوع مغفول واقع شده است که با نتایج تحقیق حاضر همخوانی دارد. **فتحی و اجارگاه (۱۳۸۵)** نیز ارائه تعریفی از نیازسنجی

تئوری در دانشگاه‌ها و بین استادان و دانشجویان است که به‌خودی‌خود امری مثبت تلقی می‌شود؛ حال آن‌که رشد کمی مقالات فقط بخشی از میزان تولید علم در یک کشور را نشان می‌دهد و مواردی از قبیل زیرساخت‌های پژوهشی جدید، کیفیت مقالات، کاربردی شدن آن‌ها و در ساده‌ترین حالت، میزان ارجاعات و استناد به این مقالات تولیدشده در مقاله‌های جدیدتر بین‌المللی نیز نقش مهمی در رشد علمی کشور دارد. بسیاری از کارشناسان حوزه آموزش عالی معتقدند صرف تولید مقاله روش مناسبی برای محک زدن رشد علمی کشور نیست و این امر فقط باید بستر تبدیل شدن این مقالات و پایان‌نامه‌ها به تکنولوژی، رفع نیاز جامعه و حل مشکلات کشور باشد که این موارد تاکنون نه‌تنها جامه عمل به خود نپوشیده است، بلکه گرایش استادان به سمت و سوی تولید کمی مقالات، راه را بر کیفی‌سازی آن‌ها بسته است. بدون تغییر سیاست‌های دانشگاهی کشور نمی‌توان این مقالات را به سوی کاربردی شدن سوق داد و در صورتی که این مقالات دردی از جامعه دوا نکند، فقط متون علمی دست‌نخورده‌ای در کتابخانه‌ها باقی خواهند ماند (ایسنا، ۱۳۹۵).

پایگاه خبری Springer Nature، ۵۸ مقاله را که ۲۸۲ محقق ایرانی آن‌ها را نوشته بودند، به دلیل سرقت علمی، دستکاری اطلاعات، بازنویسی و ... در سال ۲۰۱۶ جمع‌آوری و منتشر کرد؛ رتبه اول ایران در بین کشورهایی چون رومانی، سنگاپور، هند، مالزی، کره جنوبی، چین، ترکیه، آفریقای جنوبی و هلند با بیشترین نسبت تقلب که در پایگاه اطلاع‌رسانی Science در سال ۲۰۱۸ اعلام شد، ضرورت بررسی و شناسایی ابعاد چنین رفتاری از جامعه علمی کشور را واجب کرد. تحقیق حاضر با بهره‌گیری از نظرات و تجربه‌های متخصصان امر

ممکن است ذهنیت محقق بر نحوه استخراج مؤلفه‌ها تأثیرگذار باشد. هرچند نهایت تلاش محقق، دوری از این تأثیرگذاری‌ها در فرایند تحلیل بود، باین حال ممکن است تأثیر نسبی در این زمینه وجود داشته باشد.

۲. در پژوهش حاضر دسترسی به مصاحبه‌شوندگان به دلیل جایگاه علمی و سازمانی آن‌ها، دشوار و نیازمند پیگیری‌های متعدد بود که در نهایت ممکن شد.

پژوهش شامل انتخاب مسئله، طراحی روش تحقیق، گردآوری اطلاعات، تحلیل و تفسیر اطلاعات و تدوین و انتشار نتایج پژوهش است. در دسته‌بندی دیگری می‌توان فرایند پژوهش یا به عبارت دیگر تولید علم را متشکل از مرحله قبل، حین و بعد از انجام آن دانست؛ بنابراین کژکارکردهای پژوهش ممکن است در هر کدام از این مراحل اتفاق افتد، طوری که اشکالات در انتخاب مسئله در مرحله قبل از تولید، طراحی روش تحقیق، گردآوری اطلاعات، تحلیل و تفسیر اطلاعات در مرحله تولید و نیز تدوین و انتشار نتایج پژوهش در مرحله بعد از فرایند پژوهش رخ می‌دهد. بر اساس یافته‌های حاصل از تحقیق، پیشنهاد‌های زیر ارائه می‌شود که بهتر است نظام آموزش عالی ایران به آن‌ها توجه کند:

۱. ساماندهی مدیریت پژوهش و حذف لابی‌گری در ارائه طرح‌های پژوهشی.

۲. نیازسنجی پژوهشی با شناسایی مسائل اساسی کشور.

۳. تسری نوعی عقلانیت در استفاده از منابع و ابزار پژوهش برای حل مسائل اولویت‌بندی‌شده جامعه بشری.

۴. بازاندیشی ارتباط مؤثر میان سیاست‌گذاران و

پژوهشی را که ریشه در نیازسنجی و مدیریت دارد، به دلیل جوان بودن و عدم برخورداری از ادبیات نظری و پژوهشی غنی، بسی دشوار می‌دانند. بر اساس تحقیق نامداریان و همکاران (۱۳۹۳) علاوه بر توجه بیشتر دولتمردان به استفاده از پژوهش در تصمیم‌های خود باید در مورد چگونگی برقراری ارتباط مؤثر میان سیاست‌گذاران و پژوهشگران بازاندیشی شود. افشار (۱۳۹۱) در تحقیق خود آخرین گام پژوهش را که انتشار نتایج پژوهش به یکی از روش‌های معمول در انتشارات علمی به صورت چاپی یا الکترونیکی است، مبنایی برای انجام مطالعات بعدی می‌داند و می‌گوید چنانچه پژوهش‌ها از نوع کاربردی باشند، نتایج به‌دست‌آمده در اختیار کسانی قرار می‌گیرد که می‌توانند از آن برای حل مشکلات موجود بهره‌گیرند؛ بنابراین اگر نتیجه پژوهش در استفاده سایر پژوهشگران یا رفع نیاز جامعه کاربرد نداشته باشد، دچار نقص در کارکرد است. منصوریان (۱۳۹۳) در تحقیق خود بر شناسایی تمام ذی‌نفعان در ابتدای تحقیق که به نحوی با تحقیق مورد نظر در ارتباط هستند و مشخص شدن حقوق هر یک از این گروه‌ها و تدوین راهکاری برای تأمین این حقوق تأکید کرده است. نتایج تحقیق حاضر نیز اشاره دارد که ارتباط‌سازنده با ذی‌نفعان پژوهش و مشارکت دادن آن‌ها در پژوهش از اهمیت بسزایی در فرایند پژوهش برخوردار است و عدم توجه به آن از کیفیت پژوهش می‌کاهد.

بدون تردید هر پژوهشی دارای محدودیت‌های مختلف اجرایی، علمی و مانند آن است. پژوهش حاضر نیز با محدودیت‌هایی از جمله موارد زیر مواجه بوده است:

۱. تحت تأثیر پارادایم تفسیری رویکرد کیفی

پژوهشگران .

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

۵. اهمیت دادن به کار گروهی در طرح‌های پژوهشی و تلاش پژوهشگران برای انجام پژوهش با همکاری یکدیگر.

مشارکت‌نویسندگان

تمامی نویسندگان به یک اندازه در نگارش اثر مشارکت داشته‌اند.

۶. شناسایی تمام ذی‌نفعان که به نحوی با تحقیق مورد نظر در ارتباط هستند و مشارکت دادن آنان در فرایند تحقیق.

تعارض منافع

در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

۷. ساماندهی مجلات علمی، پژوهشی و الزام آنان در استفاده از سیستم همانند جو قبل از پذیرش مقالات.

۸. آموزش گسترده مصادیق تخلفات پژوهشی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و تبیین قوانین و مقررات بازدارنده و قوانین مجازات در خصوص هر یک از آن مصادیق؛ همچنین قوت بخشیدن به جایگاه کارگروه‌های اخلاق در پژوهش در دانشگاه‌ها در مقام نهادی که سیاست‌های پیشگیری از تخلفات پژوهشی را اتخاذ می‌کند.

با توجه به آنکه قانون پیشگیری و مقابله با تقلب، رویکرد حداقلی به موضوع تخلفات پژوهشی دارد، پیشنهاد می‌شود نقد و آسیب‌شناسی قانون مذکور با فرض پذیرفته‌شده «پیشگیری بهتر از درمان است»، موضوع پژوهش‌های بعدی قرار گیرد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

تمامی اصول اخلاق پژوهش در این مقاله رعایت شده است.

منابع فارسی

- احمدی ترشیزی، ح. ا.، و نوبخت، ج. (۱۳۸۶). بررسی ارتباط بین دانشگاه و صنعت و دولت از دیدگاه سیستمی. *آموزش مهندسی ایران*، ۹(۴۳)، ۱۱۵-۱۳۱.
- ارفع بلوچی، ف.، کارشکی، ح.، و آهنچیان، م. ر. (۱۳۹۰). *ضرورت نیازسنجی پژوهشی در پژوهش های سازمانی*. مقاله ارائه شده در دومین همایش ملی مدیریت پژوهش و فناوری، تهران، ایران، ۲۷ آذر ۱۳۹۰.
- افشار، ا. (۱۹۳۱). *ضرورت و اهمیت پژوهش و جایگاه آن در جامعه*. قابل دسترس در <http://www.tabnak.ir/fa/news/290998>
- امینی، انصار (۵۹۳۱). تأمل در مورد حذف ۸۵ مقاله توسط محققان ایرانی از مجلات دو ناشر. <https://sites.kowsarpub.com/scinews/articles/89570.html>
- ایسنا. (۵۹۳۱). *وضعیت تکان‌دهنده مقاله‌های علمی در ایران*. قابل دسترس در <https://www.isna.ir/news/95061006817>
- جمالی پاقلعه، م.، و شفیع زاده، ا. (۱۳۹۱). رویکرد تحلیلی مقایسه‌ای به تحقیق و توسعه در ایران و چند کشور پیشرفته، *فصلنامه تخصصی پارک های علم و فناوری و مراکز رشد*، ۸(۳۱)، ۲۳-۳۴.
- خواجه، ح. (۱۳۹۶). *بررسی و نقد نظریه کارکردگرایی ساختاری و کارکردگرایی جدید. مطالعات سیاسی بین المللی*، ۲(۳)، ۱۳-۳۴.
- ریتزر، ج. (۱۳۸۲). *نظریه جامعه شناسی در دوران معاصر* [م. ثلاثی، ترجمه فارسی]. چاپ ۷. تهران: علمی.
- سرمه، ز.، بازرگان، ع.، و حجازی، ا. (۱۳۹۴). *روش های تحقیق در علوم رفتاری*. چاپ ۲۸. تهران: آگه.
- شریفی، م.، فلاح نژاد، ل.، و برزگر، ح. (۱۳۹۵). *گزارش اقدامات مقابله با تخلفات علمی*. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- شریفی، و. (۱۳۸۲). *ارزیابی کیفی پژوهش تازه های علوم شناختی*، ۵(۴)، ۱۰۸-۱۱۰.
- طایفی، ع. (۱۳۷۸). *فرهنگ علمی-پژوهش ایران (بررسی قابلیت ها و تنگناها)*. *فصلنامه سیاست گذاری علم و پژوهش، رهیافت*، ۹(۱۲)، ۴۷-۵۳.
- فتحی واجارگاه، ک. (۱۳۸۵). *نیازسنجی پژوهشی (مسأله یابی و کارشناسان واحدهای پژوهشی)*. تهران: آبیژ.
- فضل الهی، س. (۱۳۹۱). *عوامل بازدارنده مؤثر بر پژوهش های دانشجویی*. *اسلام و پژوهش های تربیتی*، ۴(۱)، ۱۶۵-۱۸۴.
- محمدپور، ا. (۱۳۹۲). *روش تحقیق کیفی ضد روش*. چاپ ۲. تهران: جامعه شناسان.
- مطلبی فرد، ع. ر. (۱۳۹۵). *شناسایی و اعتبارسنجی مدل تبیین عوامل مؤثر بر شکل گیری کژکارکردی های دانشجویان در آموزش عالی*. [رساله دکتری]. تهران: دانشگاه خوارزمی.
- منصوریان، ی. (۱۳۹۳). *پاسداشت "اخلاق پژوهش" با احترام به حقوق همه "ذی نفعان" پروژه های تحقیقاتی*. *کتاب ماه کلیات*، ۱۹۷(۱)، ۲۷-۳۳.
- نامداریان، ل.، حسن زاده، ع. ر.، و مجیدپور، م. (۱۳۹۳). *ارزیابی تأثیر آینده نگاری بر سیاست گذاری علم، فناوری و نوآوری*. *مدیریت نوآوری*، ۳(۲)، ۷۳-۱۰۲.
- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. (۴۹۳۱). *دستورالعمل نحوه بررسی تخلفات پژوهشی*. قابل دسترس در <https://rppc.msrt.ir/fa/download/889>

References

- Afshar, A. (2012). [Necessity and importance of research and its place in society (Persian)]. Retrieved from <http://www.tabnak.ir/fa/news/290998>
- Ahmadi Torshizi, H. A., Nobakht, J. (2007). [A systematic approach to the relations between university, industry and government (persian)]. *Iranian Journal of Engineering Education*, 9(43), 115-131. [DOI:10.22047/IJEE.2007.552]
- Arfaa, B., Karshki, H., & Ahanchian, M. R. (2011). [The need for research needs assessment in organizational research (Persian)]. Paper presented at The 2nd National Conference on Research and Technology Management, Tehran, Iran, 18 December 2011. https://www.civilica.com/Paper-NCRT02-NCRT02_068.html
- Fathi Vagargah, K. (2006). [Research needs assessment priority setting in research planning (Persian)]. Tehran: Aijj. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/958118>
- Fazlollahi, S. (2012). [Determinants affecting student research (Persian)]. *Islam va Pazhuheshhaye Tarbiyati*, 4(1), 165-184. <http://eslampanjoheshha.nashriyat.ir/node/74>
- Gilbert, F. J., & Denison, A. R. (2003). Research misconduct. *Clinical Radiology*, 58(7), 499-504. [DOI:10.1016/S0009-9260(03)00176-4]
- Guba, E. G., & Lincoln Y. S. (1989). *Fourth generation evaluation*. Newbury Park, Sage. https://books.google.com/books?id=k_zxEUst46UC&dq
- Isna. (2016). [The shocking situation of scientific articles in Iran (Persian)]. Retrieved from <https://www.isna.ir/news/95061006817>
- Jamali Paghaleh, M., & Shafieezadeh, E. (2012). [Comparative analytic approach to research & development in iran and some developed countries (Persian)]. *Journal of Science & Technology Parks and Incubators*, 8(31), 23-34. <http://www.roshdefanavari.ir/Article/13930525134761715>
- Khajeh, H. (2017). [Review and critique of the theory of structural functionalism and new functionalism (Persian)]. *International Political Studies*, 2(3), 13-34. <http://psi.saminattech.ir/Article/1396112720582160888>
- Leal Filho, W., Morgan, E. A., Godoy, E. S., Azeiteiro, U. M., Bacelar-Nicolau, P., Avila, L. V., et al. (2018). Implementing climate change research at universities: Barriers, potential and actions. *Journal of Cleaner Production*, 170, 269-277. [DOI:10.1016/j.jclepro.2017.09.105]
- Mansorian, Y. (2014). [Protecting "research ethics" with respect for the rights of all "stakeholders" of research projects (Persian)]. *Ketabe Mah Kolliat*, (197), 27-33. <https://www.magiran.com/paper/1257243>
- Matlabifard, A. R. (2016). [Identifying and validating the model for explaining the factors affecting the formation of students' dysfunctions in higher education (Persian) [PhD dissertation]. Tehran: Kharazmi University.
- Ministry of Science, Research and Technology. (2015). [Instructions on how to investigate research violations (Persian)]. Retrieved from <https://tppc.msrt.ir/fa/download/889>
- Mohamadpour, A. (2013). [Qualitative research method anti-method (Persian)]. Tehran: Jameeshenasan. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/2268623>
- Namdarian, L., Hassanzadeh, A. R., & Majidpour, M. (2014). [Evaluating the impacts of foresight on Science, Technology and Innovation (STI) policy-making (Persian)]. *Innovation Management Journal*, 3(2), 73-102. http://www.nowavari.ir/article_14719.html
- Pavel, A. P. (2012). The importance of quality in higher education in an increasingly knowledge-driven society. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 2(1), 120-127. <https://ideas.repec.org/a/hur/ijar/fv2y2012i1specialp120-127.html>
- Ritzer, G. (2003). *Contemporary sociological theory* [M. Salasi, Persian Trans]. 7th ed. Tehran: Elmi. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/513307>
- Sarmad, Z., Bazargan, A., & Hejazi, E. (2015). [Research methods in behavioral sciences (Persian)]. 28th ed. Tehran: Agah. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/1042719>
- Sharifi, M., Fallahzadeh, L., & Barzegar, H. (2016). [Report on measures to combat scientific violations (Persian)]. Tehran: Markaze Nashre Daneshgahi.

- Sharifi, V. (2003). [Qualitative evaluation of research (Persian)]. *Journal of Advanced in Cognitive Science*, 3(4), 108-110. <http://icssjournal.ir/article-1-310-fa.html>
- Sox, H. C., & Rennie, D. (2006). Research misconduct, retraction, and cleansing the medical literature: Lessons from the Poehlman case. *Annals of Internal Medicine*, 144(8), 609-613. [DOI:10.7326/0003-4819-144-8-200604180-00123] [PMID]
- Strauss, A. and Corbin, J. M. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. 2nd ed. London: Sage Publications. <https://books.google.com/books?id=wTwYUnHYsm-MC&dq>
- Tayefi, A. (1999). [Iranian scientific-research culture (Check the capabilities and bottlenecks) (Persian)]. *Rahyafi*, 9(12), 47-53. http://rahyaft.nrisp.ac.ir/article_13252.html
- Titus, S. L., Wells, J. A., & Rhoades, L. J. (2008). Repairing research integrity. *Nature*, 453(7198), 980-2. [DOI:10.1038/453980a] [PMID]